

ansetts böra efterhand komma i fråga samt förty uti berörde förordning bestämmas och påbjudas.

Wid öfvervägandet af detta ärende har Komitén för sin del ansett de uti Senatens ofvanåberopade förslag intagne stadganden vara välgrundade och fullt tillräckliga för genomförande af det med förordningen åsyftade ändamål, samt förty trott sig böra hos Hans Kejslerliga Majestät i underdånighet förorda Nådigt godkännande af sagde förslag. Men emedan Komitén tillika ansett det för frågans fullständiga utredande och tydliga åskådliggörande, vara angeläget att äfven de ifrån förslaget afvikande åsikter framhållas för Hans Kejslerliga Majestät vid det frågan till Dess Höga afgörande öfverlemnas, får hos Herr Senatorn, som, enligt hvad Senatens omröstningsprotokoll utvisar och Herr Senatorn jemväl enskildt meddelat, funnit oftanämnde förslag icke vara i alla delar tillfredsställande och tillfyllestgörande med afseende förnämligast å de utsatte tidsbestämningarne, jag hemställa huruvida icke Herr Senatorn ville till mig aflemna en i korthet affattad skriftlig framställning af Herr Senatorns åsikter i ämnet för att antingen i original eller öfversättning Hans Majestät Kejsaren föreläggas på samma gång med Senatens hemställen och afgifna författningsförslag.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran vara

Högädle Herr Senatorns
Ödmjukaste tjenare
Alex. Armfelt

S:t Petersburg den 8. November 1864.

352 J. V. SNELLMAN – A. ARMFELT 9. XI 1864 *RA, A. Armfelts brevsamling*

Högvälborne Herr Grefve.

För brevet af den 15:e September, hvarmed Högvälborne Herr Grefven hade godheten hedra mig, får jag aflägga min vördnadsfulla tacksägelse.

Fullkomligt delar jag Herr Grefvens yttrade åsigt, att åtgärderna rörande Finska kurialspråket äro en ömtålig sak, Men jag ber Herr Grefven förlåta, att jag i dem fortfarande anser för ömtåligast frågan, huruvida Hans Majestäts gifna Nådiga befallning och löften skola göras om intet.

Att tjugu år äro en tillräcklig tid för reformens genomförande, kan icke förnuftigtvis betviflas.

Men stadgas det nu, att endast de domare och embetsmän, hvilka från 1872 tillträda sina tjänster, äro förpligtade att begagna Finska i sina expeditioner – då blir genomförandet inom föreskrifven tid (1883) en omöjlighet; då är löftet tillintetgjordt.

Det är denna bestämning angående dem, som tillträda *ny* tjänst, hvilken komme att verka så förderfligt. Ty på 10 år hinna icke många tjänster förses med nya innehafvare. Men den Nådiga befallningen innehåller, att 1883 Finska expeditioner skola till allmogen utfärdas af *alla* myndigheter,

På de nuvarande innehafvarene af tjänsterna har ingen velat lägga någon börda. Det ringa, som blifvit föreslaget angående fogdar

och länsmän m. m., förtjenar icke nämnas och är jemförelsevis likgiltigt.

Hvad Finnarne 1883 skulle säga om det Kejslerliga löftets tillintetgörande – är bäst att lemna osagdt.

Ödmjukast har jag bedit Herr Grefven hafva godheten skänka någon uppmärksamhet åt mitt votum i Bankfrågan, som nu från Senaten ingår till Hans Majestät. Jag vågar vördnadsfullt upprepa denna anhållan.

10 Till motivererna för mitt votum beder jag få tillägga, att just nu ny underhandling om lån för Hypoteksföreningen pågår. Firman Erlanger har den 1:a dennes begärt 14 dagars tid för afgifvande af bestämdt svar. Korrt derförinnan, men dock senare än Bankfrågan förevar i Allmänna plenum, har jag i Ekonomie Departementet framställt ett förslag att anskaffa valuta för silfverutvexlingen utan att göra utländskt lån. Jag tror, att förslaget går igenom och har för detsamma vunnit äfven Baron Rokassowskij. Dess hufvudpunkt är en försträckning åt Banken af statsmedel. Detta förslag komme att tillgripas, om Hypoteksföreningens låneunderhandling misslyckas. Här om kunde jag intet nämna vid Bankfrågans handläggning i Allmänna plenum.

20 Säkert är nu, att ständernas Bankfullmäktige, för Bankens förvaltning, icke skulle anse sig *berättigade* att ingå på dessa operationer. De skulle anse sig bundna vid den förkastliga utväg, Ständerna föreslagit, att nemligen skuldsätta *Banken* i utlandet.

Hvad jag derföre önskade, är, att *Banken icke skulle öfverlemnas åt Ständerna, förrän den är för silfverutvexling öppnad*. Så mycket jag vet, är detta äfven Bankfullmäktiges önskan och var en hos Ständerna rådande förutsättning, ehuru den på vissa personers i Bankutskottet bedrifvande icke ingick i deras beslut.

30 Herr Baron Nordenstam har föreslagit, att jag skulle hos Herr Grefven begära uppskof med Bankfrågans föredragning och afgörande. Jag öfverlemnar ödmjukast detta åt Herr Grefvens pröfning.

Men lika ödmjukt och på det enträgnaste vågar jag anhålla, att Högvälborne Herr Grefven ville hafva godheten underrätta mig, hvilken utgången blir, om Banken kommer att åt Ständerna öfverlemnas ~~den~~ 1:a Januari 1865, eller om mig lemnas rådrum att genomföra myntreformen. Sker det förra måste alla förslag till reform och silfverutvexling förfalla. Ty, såsom jag haft äran nämna, Bankfullmäktige skola icke åtaga sig ansvaret för någon åtgärd utöfver Ständernas beslut – och icke heller 40 kan jag öfvertaga ansvaret för en operation, öfver hvars fortgång jag icke har någon rättighet att vaka – en operation, som i så hög grad erfordrar plan och consequence.

Det är djerft att begära, att Högvälborne Herr Grefven skall lita på mitt omdöme i denna sak – men jag måste dock vördnadsfullt begära det. Beqvämast vore visst att blott afgifva votum och sedan två mina händer. Men mitt samvete ålägger mig att försöka det yttersta för användandet af en allmän ruin, statsverkets och enskildas. Och det måste förlåtas mig, att jag litar på mig sjelf; ty eljest hade jag aldrig bort i denna sak uppträda.

50 Samma vördnadsfulla anhållan, som i denna angelägenhet, måste jag framställa i fråga om Privatbankerna och Bränvinsskattens användande – den nemligen, att Högvälborne Herr Grefven icke måtte förbise mitt underdåniga votum i dessa båda ärenden.

Privatbanker, bygda på ett med tvångskurs löpande sedelmynt, äro ett nonsens. Men i den stund återgång till valuta skall (ske) ske, blifva

de ett verkligt hinder och en våda. Lyckligtvis beror denna fråga af Regeringen ensam; och författningens utfärdande kan efter omständigheterna uppskjutas.

I fråga om de af Ständerna beslutade anslagen af såväl Bevillingen som Bränvinsskatten vore det önskligt, att Hans Majestät, ehuru i hufvudsak godkännande Ständernas beslut, skulle förbehålla Sig att lämpa ordningen och sättet för användandet efter tillgångarne och öfriga förhållanden, af hvilka det beror. För utredandet häraf borde Ekonomie Departementet höras, på samma gång det komme att yttra sig angående det af Ständerna föreslagna statslånet, hvaraf allt det öfriga beror.

10

Först 1866 inträder fabriksbränningen och erhållas medel till anslagen. Det är alltså god tid att besluta om detaljen, endast en reservation af anförd beskaffenhet håller vägen öppen.

Det är tryckande, att i så många frågor hafva pluraliteten emot sig. Men jag kan ej hjälpa det, emedan jag är fast öfvertygad, att framtiden skall bevisa, att jag haft rätt. I sistanfödda fråga ligga mig kommunikationerna och medel till dem främst om hjertat. Följes Ständernas utgiftsnota utan vidare, skola dessa medel låta vänta på sig – kanske i flera år.

20

Från början har jag vetat, att jag har att söka stöd endast hos Högvälborne Herr Grefven och Herr Baron Stjernvall-Walleen. Ty jag har kommit för många i vägen, för att icke vänta motstånd. Huruvida jag har lyckan fortfarande hos Herr Grefven åtnjuta det förtroende, som under dessa förhållanden är mig nödigt, vågar jag icke afgöra. Men jag vågar upprepa: det är lätt att blott söka skydd bakom ett votum, för att sedan kunna säga: »felet är ej mitt.» En sådan feghet vill jag icke låta komma mig till last. Min ödmjuka anhållan är allvarlig, och jag är beredd att bära ansvaret.

Med djupaste vördnad har jag äran framhärda

30

Högvälborne Herr Grefvens
aldraödmjukaste tjänare
Joh. Vilh. Snellman

Helsingfors den 9 November 1864,

P. S.

Jag tager mig friheten öka det långa brevet och pröfva Herr Grefvens tålmod med ett Postscriptum.

40

Det vore mig omöjligt, att i denna stund lemna Helsingfors – och statsförslaget för 1865, hvilket är under uppgörande. Dessutom brådskar det hemställda ärendets afgörande och Hypoteksföreningens negotiation så mycket, att mitt tillkallande icke kunde medhinnas.

Jag skulle också icke hafva annat att säga, än hvad jag haft äran skriftligen framställa.

Nemligen: Landet behöfver pengar. Hypoteksföreningen anskaffar dem – om den hjälpes med understöd. Hans Majestät *har* befallt, att myntreformen skall förenas härmed. Bankdirektion har trott, att dertill behöfdes 1 1/2 miljon rubel. Senaten (och undertecknad) lade 1/2 miljon dertill. Detta skedde, emedan lånet skulle blifva större, och emedan Bankens ställning då var sämre. Nu äro förhållandena andra. En miljon rubel = 4 miljoner mark blir tillräckligt. Men det bestämes dock blott såsom minimum. Hypoteksföreningen får, detta minimum genast på hand. Hvad den ytterligare erhåller, är välkommet. Det är

50

troligt, att hela lånet, 3 miljoner Thaler, skall fås – men icke säkert. Likväl bör beloppet inom 6 månader närma sig till 2 miljoner rubel – den förut föreskrifvna depositionssumman.

Jag ber tusen gånger om förlåtelse för dessa upprepningar. De komma af min ifver att visa, huru obetydlig den begärda ändringen i föreskrifterna i sjelfva verket är.

Men den obetydligheten hjälper oss till myntreform, äfven om lånet går dåligt.

10 Och om lånet icke alls kan afslutas, hafva vi andra utvägar att skaffa 4 miljoner Mark – men *icke* 8 miljoner. Det är derföre i hvarje händelse af vigt, att 4 miljoner blifva fixerade såsom minimum.

Vördnadsfullt
J. V. S:n

353 S. H. ANTELL – J. V. SNELLMAN 10.XI 1864
HUB, JVS handskriftssamling

20

Kuopio den 10. Nov. 1864.

Gamle vän och broder!

Du förundrar dej säkert att af den lataste brefskrifvare i verlden få ett så långt bref som detta hotar att blifva; men sjelf är jag minsann ej mindre generad vid tanken derpå, att jag kommer att besvära dig med möjligen hela fyra sidor.

30 De sista dagarne af nysslidne Oktober sjönk, i närheten af Warkaus, lodjan »Petter», tillhörig handlanderne härstädes Ranin och Pauloff, och lastad hufvudsakligast för Ranins räkning med socker för 32/m mark samt 750 mattor mjöl m. m. Lasten var icke assurerad, ty detta bruka ej våra beskedliga försörjare, af fruktan att alltför mycket skörta upp oss; ty de mena, att vi betala nog, då vi för t. ex. plommon erlægga 26 kopek silfve» per q , medan de fås för 15 kopek i Helsingfors. – Nog af, förlusten var konsiderabel och beräknas af Ranin, för hans del, till circa 50 tusen mark.

40 Nu borde väl denna händelse endast bekymra mig så till vida, att jag, tillsammans med grannarne, få äta något dyrare socker – skulle man mena. Dervedlag har jag dock ej ansett det böra förblifva. Ranin tillsammans med handl»ander»ne Mithén (nu mera död, efterlemnande goda affärer och enka som fortsätter rörelsen) Harin & Inginin, erhöillo förlidet år ett statslån på 48/m mark, för hvilket låntagarene iklädt sig solidarisk ansvarighet, och R»anin» står egenteligen för hela lånet. Med hänsyn till den betydliga anpart, hvarmed staten sålunda ingredierar i R»anin»ns affärsrörelse, ansåg jag för min skyldighet att taga närmare notis om hans affärsställning och i alltsköns vänlighet och ditto tysthet tillsporde jag honom, hurudan hans ställning efter den lidna förlusten, vore. Med mycken tacksamhet emottog han detta meddelande och följden af konferansen blef, att han för mig presenterade närlagde 50 tablå, som jag till siffran kollationerat med hans böcker, upptagande firmans affärsställning den 1:a Maj detta år, då han gjort sitt bokslut. På sätt jag af böckerne kunde finna, ha hans affärer sen dess ej försämrats, utom tvärtom förbättrats; mannen är dessutom utmärkt noga, ordentlig och mån om sig; drifver en mycket säker handel har mycket förtroende samt anses för förmögen, Man tror ej, att den